

Nieuwsbrief - EHRC Updates 2026-17

Nummer 17, 2026

Redactie: J.H. Gerards, H. Morre, J. Krommendijk, S. Lambrecht, P. Ölçer, B. Aarrass, L.E. Burgers, P. Cannoot, L.R. Glas, C. Mak, D.A.G. van Toor en C. Van de Graaf.

INHOUDSOPGAVE

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2026:0917JUD000652219 17-09-2026

Strashunskyy t. Oekraïne, EHRM 17 september 2026, nr. 6522/19

Strashunskyy lijdt aan paranoïde schizofrenie. In 2016 moest hij in verband daarmee worden overgebracht naar een psychiatrisch ziekenhuis. Tijdens het transport werd hij ruw behandeld en liep hij een hersenschudding en kneuzingen op. Volgens de staf was dit zijn eigen schuld, maar dat is uit het onderzoek niet helemaal duidelijk geworden. Het EHRM stelt vast dat het onderzoek gebreken vertoonde. Gelet op de kwetsbaarheid van Strashunskyy had het transport bovendien zorgvuldig moeten worden voorbereid en uitgevoerd, onder begeleiding van goed getrainde staf. Nu daarvan niet is gebleken, is art. 3 EVRM in zowel procedureel als materieel opzicht geschonden.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2026:0917JUD005426617 17-09-2026

Margaryan t. Armenië, EHRM 17 september 2026, nr. 54266/17

Klagers zoon overleed in 2014 tijdens zijn militaire dienst. Het onderzoek concludeerde dat hij zelfmoord had gepleegd op basis van getuigenverklaringen over 'vreemd gedrag'. Het EHRM constateert ernstige gebreken: getuigen zijn niet gehoord, de schietafstand is niet onderzocht, medische rapporten zijn niet voldoende in het onderzoek betrokken, en alternatieve scenario's zijn nooit bekeken. Dit levert een procedurele schending, en bij gebrek aan een plausibele verklaring, ook een materiële schending op van art. 2 EVRM. Omdat effectieve rechtsmiddelen tegen de staat ontbreken, is ook art. 13 EVRM geschonden.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2026:0910JUD001759623 10-09-2026

Lacote t. België, EHRM 10 september 2026, nr. 17596/23

Lacote is in 1996 aangehouden op verdenking van moord, maar hij heeft zich vervolgens aan het strafrechtelijk onderzoek onttrokken. Enkele jaren na veroordeling bij verstek is hij aangehouden in Ivoorkust en uitgeleverd. Na verzet tegen de veroordeling bij verstek, volgde een tweede strafzaak. Daarin kon Lacote bepaalde getuigen niet nogmaals horen. Het EHRM overweegt dat de getuigenissen niet doorslaggevend waren en er voldoende compenserende procedurele waarborgen waren. Het wijst vooral op de mogelijkheden in de onderzoeksfase en in de eerste strafzaak, waar Lacote zelf geen gebruik van heeft gemaakt. Art. 6 lid 1 en lid 3 (d) EVRM is niet geschonden.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2026:0908JUD002715320 08-09-2026

Alexandros Savvas t. Griekenland, EHRM 8 september 2026, nr. 27153/20
In 2018 werd Savvas' kandidatuur voor benoeming in het Griekse cassatiehof afgewezen. Hij vocht deze beslissing aan bij het Cassatiehof, waar tijdens een plenaire zitting verschillende raadsheren hun ervaringen over Savvas naar voren brachten. Vervolgens deed Savvas bij de minister van Justitie schriftelijk beklag over de vage, lasterlijke uitspraken die gedaan waren. Dit leidde tot een tuchtrechtelijke voorwaardelijke schorsing voor drie maanden. Het EHRM overweegt dat Savvas' uitingen niet openbaar waren, dat ze een zekere feitelijke grondslag hadden en dat de opgelegde sanctie een chilling effect kon hebben. De tuchtrechtelijke sanctie was daarom in strijd met art. 10 EVRM.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2026:0908JUD006451017 08-09-2026

Abdulaliyev en Ismayilov t. Azerbeidzjan, EHRM 8 september 2026, nrs. 64510/17 en 39664/18
Twee aanhangers van een religieuze beweging zijn tijdens een (ongeautoriseerde) gewapende politieoperatie gearresteerd. Een van hen liep daarbij ernstige inwendige verwondingen op door afgevuurde kogels, de tweede raakte door rubberkogels gewond. In het ziekenhuis zijn zij maar beperkt voor deze verwondingen behandeld. Het EHRM heeft ernstige twijfels over de noodzaak van het gebruikte geweld. Het is aannemelijk dat de verleende zorg van slechte kwaliteit was. In ieder geval is het ingestelde onderzoek sterk tekortgeschoten en zijn er diverse gaten en tegenstrijdigheden in het beschikbare materiaal. Art. 3 EVRM is daardoor in zowel materieel als procedureel opzicht geschonden.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:EU:C:2026:0908JUD000748123 08-09-2026

A.A. t. Nederland, EHRM 8 september 2026, nr. 7481/23

A.A., van Jemenitische afkomst, heeft in Nederland een asielvergunning gekregen. In Jemen was hij getrouwd met drie vrouwen; daarmee had hij samen dertien kinderen. Vanwege het polygamieverbod kon een gezinsherenigingsverzoek maar voor één echtgenote en hun gezamenlijke kinderen worden gehonoreerd. Voor de andere kinderen zou dit alleen kunnen na echtscheiding. Het EHRM benadrukt dat er veel consensus is over het polygamieverbod en dat het handhaven daarvan een legitiem algemeen belang is. Dat is hier zorgvuldig afgewogen tegen de belangen van klager en zijn kinderen, die relatief veilig in Turkije verbleven. Art. 8 EVRM is dan ook niet geschonden.

Hof van Justitie van de Europese Unie**Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2026:765** 17-09-2026

I-Sete, HvJ EU 17 september 2026, zaak C-438/24

I-Sete procedeert over het verlies van een overheidsopdracht. Volgens aanbestedende dienst EDIA dreigt de bouwdeadline hierdoor niet gehaald te worden, waardoor EDIA de Europese financiering van het bouwproject zou mislopen. De nationale rechter is in zo'n geval verplicht tot opheffen van de automatische schorsende werking van de procedure. Het HvJ EU oordeelt dat het feit dat de rechter geen eigen belangenafweging kan maken, in strijd is met de aanbestedingsrichtlijn. Ondanks het legitieme doel van snelle aanbestedingsprocedures is dit niet acceptabel: het tast de wezenlijke inhoud aan van het door art. 47 Hv gewaarborgde recht op een doeltreffende voorziening in rechte.

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2026:762 17-09-2026

Erakond Eestimaa Rohelised, HvJ EU 17 september 2026, zaak C-438/24

De Estse Groene Partij kreeg voor de Europese Parlementsverkiezingen maar twee van haar negen kandidaten geregistreerd, omdat voor de overige geen waarborgsom (vijf keer het minimumloon per kandidaat) was betaald. Het HvJ EU oordeelt dat art. 17 Hv (eigendom) niet van toepassing is, maar dat de waarborgsom wel het door art. 39 Hv gewaarborgde passief kiesrecht beperkt. Deze beperking is legitiem en geschikt om lichtzinnige kandidaatstellingen te ontmoedigen, maar gaat verder dan noodzakelijk: het bedrag is veel hoger dan voor nationale verkiezingen en kan een groot deel van de begroting van kandidaten of partijen opslokken.

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2026:886 08-09-2026

HvJ EU (GK) 8 september 2026, zaak C-298/23

De Belgische partij Vlaams Belang presenteerde in 2022 het beleidsprogramma 'IKEA-plan – Immigratie Kan Echt Anders'. De kleuren en illustraties leken sterk op de (beeld)merken van meubelbedrijf IKEA, dat procedeerde wegens misbruik van dit bekende merk. Het HvJ EU oordeelt dat voor gebruik van het merk een 'geldige reden' vereist is. Daarvoor moet het (intellectuele-)eigendomsrecht worden afgewogen tegen de (politieke) uitingsvrijheid. Vlaams Belang lijkt te hebben willen varen in het kielzog van de naamsbekendheid van IKEA, dat reputatieschade kan lijden door associatie met deze politieke denkbeelden. Een geldige reden voor het merkgebruik lijkt dan ook te ontbreken.

Annotatie

Remling (HvJ EU, C-767/23) – Motiveringsplicht dwingt (Nederlandse) rechtspraktijk tot herbeoordeling van de verkorte motivering

P.C. Ngimbi

RECHTSPRAAK

A.A. t. Nederland, EHRM 8 september 2026, nr. 7481/23

A.A., van Jemenitische afkomst, heeft in Nederland een asielvergunning gekregen. In Jemen was hij getrouwd met drie vrouwen; daarmee had hij samen dertien kinderen. Vanwege het polygamieverbod kon een gezinsherenigingsverzoek maar voor één echtgenote en hun gezamenlijke kinderen worden gehonoreerd. Voor de andere kinderen zou dit alleen kunnen na echtscheiding. Het EHRM benadrukt dat er veel consensus is over het polygamieverbod en dat het handhaven daarvan een legitiem algemeen belang is. Dat is hier zorgvuldig afgewogen tegen de belangen van klager en zijn kinderen, die relatief veilig in Turkije verbleven. Art. 8 EVRM is dan ook niet geschonden.

Klager is van Jemenitische afkomst. In Jemen heeft hij polygame huwelijken gesloten met drie vrouwen, waarmee hij in totaal dertien kinderen heeft gekregen. In 2018 heeft hij in Nederland asiel aangevraagd. Hem is een tijdelijke asielvergunning verleend voor de periode van vijf jaar. Na ommekomst van die termijn, in 2023, kreeg hij een vaste verblijfsvergunning asiel. In 2019 heeft hij gezinshereniging aangevraagd voor zijn eerste echtgenote en alle dertien kinderen. De IND informeerde hem dat polygame huwelijken in Nederland zijn verboden en dat hij zou moeten kiezen welk van de huwelijken hij onder Nederlands recht erkend wilde laten worden. Alleen die echtgenote en de kinderen die hij bij haar had, zouden voor gezinshereniging in aanmerking komen. Klager reageerde hier niet op, wat is opgevat als een erkenning dat hij met zijn eerste vrouw herenigd wilde worden. Zijn aanvraag werd toegewezen voor haar en de acht kinderen die hij had met deze vrouw; voor de andere twee vrouwen en vijf kinderen werd de aanvraag afgewezen. De suggestie dat hij zou kunnen scheiden van zijn andere vrouwen en dat de kinderen dan wel naar Nederland zouden kunnen komen, wees hij van de hand. Klager heeft hierover geprocedeerd, maar zonder resultaat. Inmiddels heeft klagers tweede vrouw wel zelfstandig een asielvergunning gekregen; het verzoek voor hun kinderen is nog aanhangig.

Bij het EHRM heeft klager gesteld dat de afwijzing van een deel van zijn gezinsherenigingsverzoek in strijd is met het recht op respect voor zijn gezinsleven. Het Hof wijst erop dat Nederland het primair heeft afgewezen vanwege het verbod op polygamie. Over een dergelijk verbod bestaat binnen de Raad van Europa een brede consensus. De staten hebben dan ook een ruime margin of appreciation als het gaat om de mate waarin gezinshereniging wordt toegestaan tussen vaders en kinderen die uit polygame huwelijken zijn geboren.

De Nederlandse autoriteiten hebben de belangen van klager grondig afgewogen tegen de algemene belangen. Het kan van staten daarbij niet worden verwacht dat ze de belangen bij een polygaam huwelijk volledig erkennen als zo'n huwelijk in strijd is met hun eigen rechtsorde. De kinderen en familieleden van klager woonden bovendien niet in Jemen, maar in Turkije, en liepen daar geen bijzonder gevaar. Ze hadden er een verblijfsvergunning en toegang tot onderwijs en zorg. Gebleken is ook niet dat ze in Turkije niet beschermd zouden worden tegen eventuele risico's van geweld. De kinderen zijn nooit in Nederland geweest en hebben met dit land ook geen enkele band anders dan via hun vader. Ook zijn ze niet afhankelijk van zijn zorg. De vader zelf heeft met zijn kinderen contact kunnen onderhouden en heeft hen ook kunnen bezoeken in Turkije. Een en ander betekent dat art. 8 EVRM door de weigering van gezinshereniging niet is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 08-09-2026

ECLI: ECLI:EU:C:2026:0908JUD000748123

Zaaknummer: 7481/23

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

**Abdulaliyev en Ismayilov t. Azerbeidzjan, EHRM 8
september 2026, nrs. 64510/17 en 39664/18**

Twee aanhangers van een religieuze beweging zijn tijdens een (ongeautoriseerde) gewapende politieoperatie gearresteerd. Een van hen liep daarbij ernstige inwendige verwondingen op door afgevuurde kogels, de tweede raakte door rubberkogels gewond. In het ziekenhuis zijn zij maar beperkt voor deze verwondingen behandeld. Het EHRM heeft ernstige twijfels over de noodzaak van het gebruikte geweld. Het is aannemelijk dat de verleende zorg van slechte kwaliteit was. In ieder geval is het ingestelde onderzoek sterk tekortgeschoten en zijn er diverse gaten en tegenstrijdigheden in het beschikbare materiaal. Art. 3 EVRM is daardoor in zowel materieel als procedureel opzicht geschonden.

Klagers waren aanhangers van een ongeregistreerde religieuze beweging met islamitische wortels, de Müslman Birliyi (MB). In 2015 werd een gewapende politieoperatie uitgevoerd waarbij leden en aanhangers van de MB werden gearresteerd. Aanleiding voor de operatie waren verdenkingen van betrokkenheid van de leider van de MB bij het vormen van een gewapende groepering. Er was geen formele toestemming gegeven voor deze operatie, maar er was wel een huiszoekingsbevel afgegeven. Tijdens de operatie werden schoten gelost. Daardoor werden zes mensen gedood, inclusief twee politiemensen. Veel andere mensen, waaronder klagers, raakten gewond. Volgens klagers werden zij vervolgens, in het ziekenhuis, gedwongen om valse verklaringen af te leggen over de toedracht en kregen zij onvoldoende zorg omdat de politie niet wilde dat kogels uit hun lichaam werden verwijderd. Naar aanleiding van deze gebeurtenissen is een onderzoek ingesteld, maar daarbij werd niet bewezen geacht dat de verwondingen van klagers te wijten waren aan het politieoptreden of dat zij slechte medische zorg hadden gekregen. Later zijn klagers vervolgd en veroordeeld vanwege onder meer moord, het voorbereiden van terroristische activiteiten, verboden wapenbezit en oproepen tot haat en vijandelijkheden.

Klagers hebben bij het EHRM gesteld dat art. 3 EVRM is geschonden door het tijdens de arrestatie gebruikte geweld, de ontbrekende medische zorg daarna en het achterwege blijven van een effectief onderzoek naar de toedracht. Het Hof stelt voorop dat het geweld waaraan eerste klager is blootgesteld direct levensbedreigend was en dus ook onder art. 2 EVRM zou kunnen worden beoordeeld. Omdat de zaak is aangebracht als klacht over art. 3 EVRM, besluit het echter om deze onder die bepaling af te doen.

Het Hof stelt vast dat klagers schotwonden hadden, waarbij bij eerste klager sprake was van zware verwondingen en ook de tweede klager hechtingen moest krijgen. Uit het onderzoek dat is gedaan kan niet met zekerheid worden afgeleid wat er precies is gebeurd; het onderzoek vertoont gaten en tegenstrijdigheden. De regering heeft echter niet duidelijk aangetoond dat de afgevuurde schoten strikt noodzakelijk waren en het is ook niet helemaal duidelijk geworden waarom überhaupt vuurwapens jegens klagers zijn gebruikt. Gelet daarop is er reden om de geloofwaardigheid van de officiële lezing van de omstandigheden tijdens de arrestatie in twijfel te trekken. Het Hof ziet in het voorliggende materiaal juist sterke, duidelijke en samenhangende aanwijzingen voor het niet strikt noodzakelijk zijn van het gebruikte geweld. Op basis daarvan kan het hier niet alleen een materiële schending vaststellen, maar kan het ook concluderen dat het verrichte onderzoek niet effectief was.

Partijen hebben ook een verschillende lezing gegeven van de zorg die na de arrestaties in het ziekenhuis is geboden. Ook hier is op nationaal niveau niet al het bewijsmateriaal in acht genomen. Het Hof kan uit de wel beschikbare gegevens afleiden dat deze zorg voor eerste klager ontoereikend was. Voor tweede klager, die minder ernstig gewond was, is gebleken dat de schotwonden waren veroorzaakt door rubberkogels. De regering heeft ook daar echter onvoldoende aannemelijk gemaakt dat die op de juiste, voldoende zorgvuldige manier zijn verzorgd.

Tot slot hebben klagers gesteld dat zij ook later, tijdens hun detentie, zijn mishandeld. Het Hof heeft te weinig materiaal voorhanden om buiten gerede twijfel te kunnen vaststellen dat art. 3 EVRM ook daarbij is geschonden, maar de regering heeft in ieder geval nagelaten om daarnaar een gedegen onderzoek in te stellen. In procedureel opzicht levert dit wel een schending op van art. 3 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 08-09-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0908JUD006451017

Zaaknummer: 64510/17 en 39664/18

Wetsartikelen: EVRM art. 3

RECHTSPRAAK

**Alexandros Savvas t. Griekenland, EHRM 8 september
2026, nr. 27153/20**

In 2018 werd Savvas' kandidatuur voor benoeming in het Griekse cassatiehof afgewezen. Hij vocht deze beslissing aan bij het Cassatiehof, waar tijdens een plenaire zitting verschillende raadsheren hun ervaringen over Savvas naar voren brachten. Vervolgens deed Savvas bij de minister van Justitie schriftelijk beklag over de vage, lasterlijke uitspraken die gedaan waren. Dit leidde tot een tuchtrechtelijke voorwaardelijke schorsing voor drie maanden. Het EHRM overweegt dat Savvas' uitingen niet openbaar waren, dat ze een zekere feitelijke grondslag hadden en dat de opgelegde sanctie een chilling effect kon hebben. De tuchtrechtelijke sanctie was daarom in strijd met art. 10 EVRM.

In 2018 kwam de Hoge Raad van Justitie (SCJ) van Griekenland bij elkaar om achttien nieuwe raadsheren in het cassatiehof te benoemen. Klager, die kandidaat was, werd niet benoemd, onder meer omdat hij eerder ongepast gedrag had vertoond tegenover collega's en medewerkers en problemen bij de administratieve afhandeling van zaken had veroorzaakt. Klager vocht de beslissing om hem niet te benoemen aan bij het plenaire Cassatiehof. Daarbij gaven verschillende raadsheren hun mening over het gedrag van klager en de kwaliteit van het werk dat hij als rechter had afgeleverd. Klager kreeg een mogelijkheid tot wederhoor en weerlegde verschillende van de gemaakte opmerkingen. Zijn beroep werd uiteindelijk afgewezen om dezelfde redenen als waarom de SCJ klager niet had benoemd. Vervolgens stuurde klager buiten de gerechtelijke context verschillende verklaringen naar de minister van Justitie over de in het plenaire Cassatiehof gegeven getuigenissen, die hij onder meer kwalificeerde als 'vaag', 'nep' en 'lasterlijk'. Een van de raadsheren die zich had uitgesproken diende naar aanleiding hiervan een klacht in, waarbij verschillende anderen zich aansloten. Deze klacht leidde tot een tuchtprocedure tegen klager. In 2019 besloot de tuchtcommissie klager voor drie maanden te schorsen. Hiertegen stelde klager beroep in, maar dit beroep werd

afgewezen.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat de door art. 10 EVRM beschermde vrijheid van meningsuiting is geschonden door de tuchtrechtelijke sanctie. Daarbij heeft klager gesteld dat zijn verklaringen waardeoordelen betroffen, terwijl de tuchtcommissie ze heeft aangemerkt als feitelijk van aard. Het Hof zelf overweegt dat de uitingen zelf weliswaar waardeoordelen bevatten, maar dat ze wel voldoende feitelijke grondslag hadden. Klager had reden om zich uit te spreken over wat hij zag als een onjuiste weergave van zijn eigen eerdere professionele gedrag en om zichzelf te verdedigen. Rechters moeten de nodige prudentie aan de dag leggen als het gaat om hun taalgebruik, maar moeten tegelijkertijd voldoende duidelijk zijn om verkeerde uitleg van hun woorden te voorkomen. De opmerkingen die klager in zijn verklaringen heeft gemaakt waren weliswaar in sterke bewoordingen vervat, maar gingen de grenzen van het toelaatbare niet te buiten. De nationale rechters hebben geen rekening gehouden met het beperkte verspreidingsbereik van de verklaringen, die niet openbaar zijn gemaakt en alleen aan de minister van Justitie zijn gestuurd. Zij hebben daarmee ook niet gekeken naar de impact van de verklaringen op de reputatie van de betrokken raadsheren of het gezag van de rechterlijke macht als zodanig. De opgelegde sanctie was vrij zwaar, zeker omdat de informatie over de straf ook werd opgenomen in zijn personeelsdossier, hij er salaris door kwijtraakte en er repercussies konden zijn voor zijn carrière. Dit soort gevolgen kan leiden tot een 'chilling effect'. Art. 10 EVRM is dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 08-09-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0908JUD002715320

Zaaknummer: 27153/20

Wetsartikelen: EVRM art. 10

RECHTSPRAAK

**Erakond Eestimaa Rohelised, HvJ EU 17 september 2026,
zaak C-438/24**

De Estse Groene Partij kreeg voor de Europese Parlementsverkiezingen maar twee van haar negen kandidaten geregistreerd, omdat voor de overige geen waarborgsom (vijf keer het minimumloon per kandidaat) was betaald. Het HvJ EU oordeelt dat art. 17 Hv (eigendom) niet van toepassing is, maar dat de waarborgsom wel het door art. 39 Hv gewaarborgde passief kiesrecht beperkt. Deze beperking is legitiem en geschikt om lichtzinnige kandidaatstellingen te ontmoedigen, maar gaat verder dan noodzakelijk: het bedrag is veel hoger dan voor nationale verkiezingen en kan een groot deel van de begroting van kandidaten of partijen opslokken.

Verzoeker in het hoofdgeding, de Estse Groene Partij (EER), is een politieke partij die bij de Estse kiescommissie een verzoek had ingediend tot registratie van een lijst van namen van negen kandidaten voor de Europese Parlementsverkiezingen van 2024. Om tot registratie te kunnen overgaan moet per kandidaat een waarborgsom worden betaald van vijf keer het minimum maandloon. Nu deze waarborgsom maar voor twee kandidaten was voldaan, zijn alleen de eerste twee kandidaten geregistreerd en is het verzoek voor het overige afgewezen. Tegen die afwijzing heeft de EER geprocedeerd. In het kader van deze procedure is bij de nationale rechter de vraag opgekomen of het Handvest zich verzet tegen de volgens het Estse recht vereiste waarborgsom.

Het HvJ EU merkt op dat de terugbetaling van de waarborgsom afhankelijk is van de vraag of de kandidaat of de lijst van de partij een drempel van 5% van de geldig uitgebrachte stemmen bereikt. Dit kan volgens het HvJ EU niet worden beschouwd als een ontneming van eigendom of een gebruiksbepanking, zodat het door art. 17 lid 1 Hv beschermde eigendomsrecht niet van toepassing is.

Art. 39 lid 1 Hv waarborgt, net als art. 20 lid 2 (b) en art. 22 lid 2 VWEU en art. 14 lid 3 VEU, het kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement, inclusief het passief kiesrecht. De lidstaten zijn in beginsel bevoegd om zelf de regels voor de uitoefening van dit passief kiesrecht vast te stellen, maar moeten daarbij wel de in art. 39 lid 2 Hv neergelegde beginselen in acht nemen. Art. 52 lid 1 Hv staat beperkingen van de uitoefening van de Handvestrechten toe, mits aan de daarin geformuleerde voorwaarden is voldaan. Bij de uitleg hiervan is van belang dat de EU is gegrond op de representatieve democratie, die concreet vormgeeft aan de waarde van democratie zoals die door art. 2 VEU ten grondslag ligt aan de Unie. Deze waarde komt met name tot uitdrukking in het uit kunnen oefenen van het passief en actief kiesrecht bij de EP-verkiezingen. De lidstaten zijn, ook met het oog op de waarborging van de representativiteit van de Europarlementariërs, verplicht ervoor te zorgen dat de Europarlementariërs door middel van rechtstreekse, vrije en geheime algemene verkiezingen worden verkozen.

In het licht van art. 52 lid 1 Hv loopt het HvJ EU vervolgens de verschillende beperkingsvoorwaarden langs. In dit geval wordt geen afbreuk gedaan aan de wezenlijke inhoud van het passief kiesrecht, nu de vereiste waarborgsom de uitoefening van dit recht niet onmogelijk maakt. Het doel is vooral om niet-serieuze of lichtzinnige kandidaatstellingen voor de EP-verkiezingen te ontmoedigen en kandidaten een groter verantwoordelijkheidsgevoel te geven zodat er minder ‘verloren stemmen’ zijn doordat kandidaten op de lijst komen te staan die in werkelijkheid geen enkele kans maken. Dit doel beschouwt het HvJ EU als legitiem en het strookt met de fundamentele waarde van de (representatieve) democratie. Het HvJ EU acht het middel van de waarborgsom een geschikt middel om dit doel te bereiken. In het kader van de noodzakelijkheidsbeoordeling merkt het op dat bij nationale parlementsverkiezingen in Estland een veel minder hoge waarborgsom wordt verlangd. Het is aan de nationale rechter om na te gaan of dit verschil evenredig is, maar het Hof stelt wel vast dat de regeling zo is ingericht dat de waarborgsom een groot deel van de jaarbegroting van bepaalde kandidaten en partijen in beslag neemt. Dat geldt zeker nu er een risico is dat zij de drempel van 5% niet halen en de waarborgsom dan kwijt zijn. In die omstandigheden gaat het HvJ EU er hoe dan ook van uit dat het bedrag van de waarborgsom en de voorwaarden voor de terugbetaling ervan, zoals bepaald in de in het hoofdgeding aan de orde zijnde nationale wettelijke regeling, verder gaan dan noodzakelijk is om de met die regeling nagestreefde doelstellingen te bereiken, zodat niet afzonderlijk hoeft te worden onderzocht of er minder beperkende maatregelen bestaan.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 17-09-2026

ECLI: ECLI:EU:C:2026:762

Zaaknummer: C-438/24

Wetsartikelen: VEU art. 2, VEU art. 10, VEU art. 14 lid 3, VWEU art. 20 lid 2 (b), Hv art. 17 lid 1, Hv art. 39, Hv art. 52 lid 1 en VWEU art. 22 lid 2

RECHTSPRAAK

HvJ EU (GK) 8 september 2026, zaak C-298/23

De Belgische partij Vlaams Belang presenteerde in 2022 het beleidsprogramma ‘IKEA-plan – Immigratie Kan Echt Anders’. De kleuren en illustraties leken sterk op de (beeld)merken van meubelbedrijf IKEA, dat procedeerde wegens misbruik van dit bekende merk. Het HvJ EU oordeelt dat voor gebruik van het merk een 'geldige reden' vereist is. Daarvoor moet het (intellectuele-)eigendomsrecht worden afgewogen tegen de (politieke) uitingsvrijheid. Vlaams Belang lijkt te hebben willen varen in het kielzog van de naamsbekendheid van IKEA, dat reputatieschade kan lijden door associatie met deze politieke denkbeelden. Een geldige reden voor het merkgebruik lijkt dan ook te ontbreken.

Meubelbedrijf IKEA is merkenhouder van het woordmerk IKEA voor categorieën als meubelen en verlichting. In 2022 presenteerde de Belgische politieke partij Vlaams Belang een nieuw beleidsprogramma onder de titel ‘IKEA-plan – Immigratie Kan Echt Anders’. In het document stonden illustraties die leken op onder meer de figuurtjes die lijken op die uit de montagehandleidingen van IKEA-meubels. Inter IKEA heeft hierover geprocedeerd omdat zonder toestemming van de merkenhouder gebruik is gemaakt van de IKEA-merken. In de procedure is vanuit Vlaams Belang een beroep gedaan op de vrijheid van meningsuiting. In verband hiermee zijn prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJ EU.

Voor zover relevant voor de uitleg van het Handvest, betreft de kwestie de vraag of de derde die een teken heeft gebruikt dat gelijk is of overeenstemt met een bekend merk hiervoor een ‘geldige reden’ heeft. De rechten van een merkhouder vallen onder het door art. 17 Hv beschermde (ook intellectuele) eigendomsrecht. Dit recht is niet absoluut, maar moet in voorkomende gevallen worden afgewogen tegen andere grondrechten, zoals de uitingsvrijheid (art. 11 Hv). Die vrijheid kan in beginsel een geldige reden in de zin van de relevante EU-regelgeving vormen. Bij de uitleg ervan moet via art. 52 lid 3 Hv wel art. 10 EVRM in acht

worden genomen als minimumbeschermingsniveau. In dit verband zijn de algemene beginselen van pluralisme, verdraagzaamheid en openheid relevant die aan de uitingsvrijheid ten grondslag liggen en die in de EHRM-rechtspraak zijn benadrukt. Het gaat hier om wezenlijke grondslagen van een democratische en pluralistische samenleving. Toch zijn er ook hier beperkingen mogelijk op grond van art. 52 lid 1 Hv, al moeten inmengingen tot het strikt noodzakelijke beperkt blijven en mogen zij niet verder gaan dan wat art. 10 EVRM toelaat.

Het HvJ EU benadrukt dat niet ieder inroepen van de uitingsvrijheid kan volstaan om een bekend merk te kunnen gebruiken. Als dat anders zou zijn, dan het begrip ‘geldige reden’ worden uitgehold, omdat feitelijk iedereen zich dan op de uitingsvrijheid zou kunnen beroepen om het gebruik van een merk in het openbaar verkeer te rechtvaardigen. Dat betekent dat de nationale rechter in een geval als dit toch een afweging moet maken tussen de botsende grondrechten.

Daarbij moet hij allereerst rekening houden met het oogmerk van de derde om een teken te gebruiken dat gelijk is aan of overeenstemt met het bekende merk. Daarbij is de vraag vooral of de derde afbreuk probeert te doen aan het merk, op die manier in het kielzog van het bekende merk probeert te varen, of te kwader trouw het teken gebruikt.

Een tweede punt is of het gebruik van het merk bijdraagt aan een debat over een onderwerp van algemeen belang. Daardoor wordt de omvang van de beoordelingsmarge beperkt die normaal gesproken kan worden toegekend bij het reguleren van commerciële uitingen. Ook de vorm van de uiting is van belang, in die zin dat bij parodie en satire een sterkere rechtvaardiging nodig is voor beperkingen.

In de derde plaats moet worden onderzocht hoe gewichtig het belang van de merkhouder is. Deze moet het gebruik van het teken tot op zekere hoogte tolereren, zeker als er een geldige reden is om het teken te gebruiken, maar hij hoeft geen onevenredige schade te aanvaarden.

Een ander relevant criterium is of het gebruik van het teken de indruk kan wekken dat de merkhouder instemt met een politieke boodschap of politieke ideeën, of deze ondersteunt, terwijl de merkhouder zelf politiek neutraal is.

Deze criteria toepassend acht het HvJ EU van belang dat de bekende IKEA-merken zijn gebruikt in het kader van een debat over asiel- en immigratiebeleid. Dat is een debat van algemeen belang, maar het houdt geen enkel verband met de IKEA-merken als zodanig. In dit geval zijn vrij veel visuele elementen gebruikt die verwijzen naar de IKEA-merken en dat is bovendien herhaaldelijk gebeurd. Hierbij kan niet worden uitgesloten dat het publiek de indruk kon krijgen dat de merkhouder instemde met de boodschap of de ideeën die ermee

werd overgebracht of deze ondersteunde. Dit kan aanzienlijke reputatieschade toebrengen aan deze merken of de merkhouders. Hoewel de verwijzende rechter dit moet nagaan, lijkt het erop dat in dit geval dus geen sprake was van een geldige reden voor het gebruik van de merknamen.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 08-09-2026

ECLI: ECLI:EU:C:2026:886

Zaaknummer: C-298/23

Wetsartikelen: EVRM art. 10, Hv art. 11, Hv art. 17 lid 2, EVRM art. 52 lid 1, EVRM art. 52 lid 3, Vo 2017/1001, art. 9 lid 2 (c) en Rl 2015/2436, art. 10 lid 2 (c)

RECHTSPRAAK

I-Sete, HvJ EU 17 september 2026, zaak C-438/24

I-Sete procedeert over het verlies van een overheidsopdracht. Volgens aanbestedende dienst EDIA dreigt de bouwdeadline hierdoor niet gehaald te worden, waardoor EDIA de Europese financiering van het bouwproject zou mislopen. De nationale rechter is in zo'n geval verplicht tot opheffen van de automatische schorsende werking van de procedure. Het HvJ EU oordeelt dat het feit dat de rechter geen eigen belangenafweging kan maken, in strijd is met de aanbestedingsrichtlijn. Ondanks het legitieme doel van snelle aanbestedingsprocedures is dit niet acceptabel: het tast de wezenlijke inhoud aan van het door art. 47 Hv gewaarborgde recht op een doeltreffende voorziening in rechte.

De onderneming I-Sete dong mee naar een overheidsopdracht, uitgevaardigd door EDIA, voor het bouwen van een drijvende fotonvoltaïsche installatie van een pompstation. EDIA heeft de opdracht gegund aan een concurrerende onderneming. I-sete heeft hierover geprocedeerd. Volgens EDIA kan door deze procedure mogelijk de deadline voor het bouwen van de installatie niet worden gehaald, terwijl dat noodzakelijk is voor het verkrijgen van de benodigde financiering van de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa. De nationale rechter vraagt zich nu af of hij in een dergelijk geval de automatische schorsende werking van een procedure onder minder strenge voorwaarden kan opheffen. Deze vraag heeft hij voorgelegd aan het HvJ EU.

Het HvJ EU overweegt dat er in dit soort gevallen altijd voor moet worden gezorgd dat het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op toegang tot een onafhankelijk en onpartijdig gerecht (art. 47 Hv) volledig wordt geëerbiedigd. Wel kan dit recht onder de voorwaarden zoals geformuleerd in art. 52 lid 1 Hv worden beperkt. In dit geval is de beperking bij wet gesteld en streeft deze het algemene belang na van het waarborgen van de snelheid van procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten. Daardoor kunnen projecten van

strategisch belang worden uitgevoerd en kunnen Europese middelen worden behouden. Het tijdelijk opheffen van automatische opschortende werking is echter in strijd met art. 2 lid 3 van richtlijn 89/665. De nationale regeling maakt het bovendien al heel snel mogelijk om te kiezen voor deze opheffing, waarbij de nationale rechter bovendien een gebonden bevoegdheid heeft en geen enkele beoordelingsmarge toekomt bij de beslissing tot opheffing van de automatische opschorting. Art. 47 Hv vergt juist dat een kortgedingrechter zelf een goede afweging kan maken van de bij hem aangevoerde belangen van de afgewezen inschrijver en die van de aanbestedende dienst en de opdrachtnemer. De wettelijke regeling lijkt te veronderstellen dat de afweging van belangen automatisch in het voordeel van de aanbestedende dienst moet uitvallen. Gelet op de ontbrekende mogelijkheid van het maken van een concrete afweging, is volgens het HvJ EU de wezenlijke inhoud van het door art. 47 Hv gewaarborgde recht op toegang tot een doeltreffende voorziening in rechte aangetast.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 17-09-2026

ECLI: ECLI:EU:C:2026:765

Zaaknummer: C-438/24

Wetsartikelen: Hv art. 47, Hv art. 52 lid 1, Rl 89/665/EEG art. 2 lid 3 en Rl 89/665/EEG art. 2 lid 5

RECHTSPRAAK

Lacote t. België, EHRM 10 september 2026, nr. 17596/23

Lacote is in 1996 aangehouden op verdenking van moord, maar hij heeft zich vervolgens aan het strafrechtelijk onderzoek onttrokken. Enkele jaren na veroordeling bij verstek is hij aangehouden in Ivoorkust en uitgeleverd. Na verzet tegen de veroordeling bij verstek, volgde een tweede strafzaak. Daarin kon Lacote bepaalde getuigen niet nogmaals horen. Het EHRM overweegt dat de getuigenissen niet doorslaggevend waren en er voldoende compenserende procedurele waarborgen waren. Het wijst vooral op de mogelijkheden in de onderzoeksfase en in de eerste strafzaak, waar Lacote zelf geen gebruik van heeft gemaakt. Art. 6 lid 1 en lid 3 (d) EVRM is niet geschonden.

Klager en zijn partner H.V.A. zijn in 1996 aangehouden op verdenking van betrokkenheid bij de moord op M.M. Na zes maanden voorlopige hechtenis werd klager in vrijheid gesteld. Hij verliet België, maar het onderzoek tegen hem ging door. Daarbij werden onder meer twee getuigen verhoord in het Verenigd Koninkrijk, namelijk P.J. en J.M. In 1999 werd klager in Zuid-Afrika aangetroffen en is om zijn uitlevering verzocht. Terwijl hij nog in Zuid-Afrika was, werd hij in de loop van 2000 opnieuw verhoord. Daarbij kreeg hij gelegenheid om de getuigenverklaringen van P.J. en J.M. in te zien en erop te reageren. Later ontsnapte klager uit de gevangenis in Zuid-Afrika. P.J. en J.M. verschenen dan ook niet tijdens een voor 2009 ingeplande zitting bij het assisenhof. In 2011 werd overgegaan tot strafvervolgning van klager, waarbij hem onder meer internationale oplichtingspraktijken ten laste werden gelegd en betrokkenheid bij de moord op M.M. In december 2015 veroordeelde het assisenhof klager en H.V.A. bij verstek tot levenslange gevangenisstraf vanwege deze moord. Klager werd vervolgens in 2019 gearresteerd in Ivoorkust en werd begin 2020 overgedragen aan de Belgische autoriteiten. Hij tekende vervolgens verzet aan tegen de veroordeling bij verstek. Dit verzet werd gegrond verklaard en er werd een nieuw proces gevoerd voor hetzelfde assisenhof. Klager verzocht daarbij onder meer om 29 getuigen te horen, waaronder P.J. en

J.M. Het assisenhof besloot om 20 van deze getuigen op te roepen, maar het was niet mogelijk om P.J. en J.M. op te roepen en te ondervragen. Uiteindelijk werden klager en H.V.A. ook in deze procedure schuldig bevonden aan moord; klager werd veroordeeld tot 30 jaar gevangenisstraf. In cassatie werd onder meer geprocedeerd over de vraag of iedere individuele weigering om een getuige te horen moest worden gemotiveerd. Dat was volgens het Hof van Cassatie niet het geval. Ook het niet in persoon kunnen horen van P.J. en J.M. achtte het Hof van Cassatie niet onrechtmatig.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat de onmogelijkheid om negen getuigen te horen, onder wie P.J. en J.M., in strijd was met art. 6 lid 1 en lid 3 (d) EVRM. Het Hof beoordeelt de zaak in het licht van de criteria die het in eerdere uitspraken heeft vastgesteld. Het stelt vast dat de weigering om P.J. en J.M. op te roepen niet was gebaseerd op een onmogelijkheid om hen te laten verschijnen, maar op het ontbreken van relevantie van het horen van deze getuige voor de veroordeling van klager. Het assisenhof heeft geen feitelijke rechtvaardiging of een procedurele of juridische grond aangevoerd die hun verhoor in de weg zou staan. Volgens het Hof zou het beter zijn geweest als het assisenhof wel expliciet had aangegeven waarom P.J. en J.M. tijdens het tweede proces niet konden verschijnen, omdat het bij ontbreken daarvan moeilijk te beoordelen is of dit te billijken was.

Duidelijk is volgens het Hof dat de getuigenverklaringen van P.J. en J.M. voor de uiteindelijke veroordeling weliswaar van belang waren, maar niet doorslaggevend. In de procedure bij het EHRM is geen informatie gegeven over het bestaan van eventuele compenserende factoren in het onderzoek voor het niet in persoon kunnen ondervragen van deze twee getuigen. Het Hof wijst er echter op dat klager geen gebruik heeft gemaakt van eerdere mogelijkheden, in het bijzonder in de onderzoeksfase, om P.M. en J.M. te kunnen horen of maatregelen jegens hen te laten treffen. Ook is klager in die fase nooit ingegaan op uitnodigingen om zijn eigen lezing van de feiten te geven. Daarvoor kunnen de autoriteiten niet verantwoordelijk worden gehouden. Hetzelfde geldt voor de latere verhoorfase toen klager in Zuid-Afrika was. Verder heeft klager in de tweede procedure wel twintig getuigen kunnen laten ondervragen en had hij nog andere procedurele middelen kunnen inzetten om hernieuwde getuigenverhoren te laten plaatsvinden. Gebleken is verder niet dat de juryleden die over klagers schuld moesten oordelen onzorgvuldig of verkeerd zijn geïnstrueerd. Het Hof concludeert hieruit, met vijf stemmen tegen twee, dat geen afbreuk is gedaan aan de eerlijkheid van de procedure als geheel. Art. 6 lid 1 en lid 3 (d) EVRM is dan ook niet geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 10-09-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0910JUD001759623

Zaaknummer: 17596/23

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1 en EVRM art. 6 lid 3 (d)

RECHTSPRAAK

Margaryan t. Armenië, EHRM 17 september 2026, nr. 54266/17

Klagers zoon overleed in 2014 tijdens zijn militaire dienst. Het onderzoek concludeerde dat hij zelfmoord had gepleegd op basis van getuigenverklaringen over ‘vreemd gedrag’. Het EHRM constateert ernstige gebreken: getuigen zijn niet gehoord, de schietafstand is niet onderzocht, medische rapporten zijn niet voldoende in het onderzoek betrokken, en alternatieve scenario’s zijn nooit bekeken. Dit levert een procedurele schending, en bij gebrek aan een plausibele verklaring, ook een materiële schending op van art. 2 EVRM. Omdat effectieve rechtsmiddelen tegen de staat ontbreken, is ook art. 13 EVRM geschonden.

Klagers zoon is in 2013 in militaire dienst gegaan. In 2014 werd hij dood aangetroffen in een loopgraaf vlakbij de plek waar hij op wacht stond. Naar aanleiding hiervan is meteen een onderzoek ingesteld, waaruit bleek dat klager was geraakt door een kogel uit zijn eigen wapen. Het onderzoek wees op basis van getuigenverklaringen verder uit dat de zoon ‘vreemd gedrag’ had vertoond en het moeilijk vond zich aan de omstandigheden in het leger aan te passen. De conclusie was dat klagers zoon waarschijnlijk zelfmoord had gepleegd. Om die reden werd het onderzoek gestaakt, ondanks pogingen van klager om meer duidelijkheid te krijgen over de manier waarop hogergeplaatsten waren omgegaan met de signalen over het vreemde gedrag van zijn zoon.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat het onderzoek zo gebrekkig was dat het strijd heeft opgeleverd met art. 2 EVRM, en dat ook het overlijden zelf in strijd was met deze bepaling. Het Hof merkt op dat er inderdaad talrijke tekortkomingen waren in het onderzoek. Zo zijn voor de hand liggende getuigen niet gehoord en is niet nader bekeken hoe het kan dat er geen vingerafdrukken op het wapen te zien waren. Ook is niet onderzocht vanaf welke afstand het dodelijke schot is afgevuurd. De psychiatrische rapporten die zijn opgemaakt na zijn

overlijden correspondeerden niet logisch met rapporten die zijn opgesteld als onderdeel van de medische keuring en ook tijdens de dienstplicht, waarin klagers zoon juist werd omschreven als stabiel en goed aangepast aan de legeromstandigheden. Andere scenario's dan zelfmoord zijn zelfs niet onderzocht. Dit maakt dat art. 2 EVRM in procedureel opzicht duidelijk is geschonden. Bij gebreke aan een nadere, plausibele verklaring voor het overlijden van klagers zoon stelt het Hof ook een materiële schending vast van art. 2 EVRM. Omdat er geen effectieve en goed toegankelijke rechtsmiddelen beschikbaar zijn om in een geval als dit de staat aansprakelijk te stellen en een schadevergoeding te claimen, oordeelt het tot slot dat art. 13 EVRM is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 17-09-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0917JUD005426617

Zaaknummer: 54266/17

Wetsartikelen: EVRM art. 2 en EVRM art. 13

RECHTSPRAAK

Strashunskyy t. Oekraïne, EHRM 17 september 2026, nr. 6522/19

Strashunskyy lijdt aan paranoïde schizofrenie. In 2016 moest hij in verband daarmee worden overgebracht naar een psychiatrisch ziekenhuis. Tijdens het transport werd hij ruw behandeld en liep hij een hersenschudding en kneuzingen op. Volgens de staf was dit zijn eigen schuld, maar dat is uit het onderzoek niet helemaal duidelijk geworden. Het EHRM stelt vast dat het onderzoek gebreken vertoonde. Gelet op de kwetsbaarheid van Strashunskyy had het transport bovendien zorgvuldig moeten worden voorbereid en uitgevoerd, onder begeleiding van goed getrainde staf. Nu daarvan niet is gebleken, is art. 3 EVRM in zowel procedureel als materieel opzicht geschonden.

In 2001 is bij klager paranoïde schizofrenie vastgesteld. Hij woonde in een tehuis, maar in 2016 werd hij overgebracht naar een psychiatrisch ziekenhuis. Bij het transport werd hij ruw behandeld en daarbij liep hij onder meer een hersenschudding en diverse kneuzingen op. Volgens de politie was hij gewond geraakt doordat hij probeerde vrij te komen en daarbij was gevallen. Bovendien moest de staf hem in bedwang houden en ging het om proportioneel geweldgebruik. Uiteindelijk zijn enkele tuchtrechtelijke maatregelen opgelegd aan degenen die verantwoordelijk waren voor het transport. Daarnaast werd een strafrechtelijk onderzoek gestart, maar dit werd uiteindelijk gesloten omdat er geen aanwijzingen waren voor een misdrijf.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat de omstandigheden tijdens het transport zodanig waren dat art. 3 EVRM is geschonden. Het Hof stelt voorop dat klager een zeer kwetsbaar persoon is die bovendien volledig onder controle van de staat stond tijdens het transport. Na het transport is geen enkel medisch onderzoek uitgevoerd, terwijl dat wel nodig was geweest om te kunnen achterhalen wie verantwoordelijk was voor de opgelopen verwondingen. Ook is niet onderzocht of de tijdens het transport aanwezige staf voldoende getraind was om met

kwetsbare mensen als klager om te gaan. Evenmin is nagegaan of het gebruikte geweld tegen klager absoluut noodzakelijk was en of al het mogelijke is gedaan om hem te beschermen. Het feit dat wel tuchtsancties zijn opgelegd aan de staf maakt het aannemelijk dat ook de staat zelf toch enige verantwoordelijkheid voelde voor het gebeurde. Dit alles maakt dat art. 3 EVRM in procedureel opzicht is geschonden.

Het Hof merkt verder op dat er objectief bewijsmateriaal is dat ondersteunt dat klager tijdens het transport gewond is geraakt. Daardoor was er een verplichting voor de staat om hiervoor een overtuigende en bevredigende verklaring te geven en om aannemelijk te maken dat het gebruikte geweld gerechtvaardigd, strikt noodzakelijk en proportioneel was. Nu dit niet is gebeurd, is art. 3 EVRM ook in materieel opzicht geschonden.

Daarnaast overweegt het Hof dat op de staat de positieve verplichting rustte om klagers fysieke integriteit en waardigheid te garanderen. Onduidelijk is gebleven of het urgent was om klager op te nemen in een psychiatrisch ziekenhuis. Het was in ieder geval nodig geweest om de nodige zorg te betrachten bij het voorbereiden en uitvoeren van het transport, maar daarvan is niet gebleken. De staat is daarom ook tekortgeschoten in de naleving van zijn positieve verplichtingen. Ook dit levert een schending op van art. 3 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 17-09-2026

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2026:0917JUD000652219

Zaaknummer: 6522/19

Wetsartikelen: EVRM art. 3

ANNOTATIE

Remling (HvJ EU, C-767/23) – Motiveringsplicht dwingt (Nederlandse) rechtspraktijk tot herbeoordeling van de verkorte motivering***P.C. Ngimbi*****Inleiding**

1. Dit arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: 'Hof van Justitie') ziet op de Unierechtelijke motiveringsplicht en in het bijzonder op de toelaatbaarheid van een verkorte motivering. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ('Afdeling') vraagt het Hof van Justitie of zij een zaak waarin een vraag over de uitlegging van het Unierecht aan de orde is, al dan niet in combinatie met een uitdrukkelijk verzoek om prejudiciële vragen te stellen, verkort gemotiveerd kan afdoen zonder te motiveren welke van de drie *Cilfit*-uitzonderingen zich voordoet. Het arrest is in het bijzonder van belang voor de Nederlandse rechtspraktijk, gelet op de gevestigde praktijk van de hoogste rechterlijke instanties om zaken zonder inhoudelijke motivering af te doen. Zo volstaat de Afdeling in een zeer groot aantal vreemdelingenzaken met een standaardoverweging op grond van artikel 91, tweede lid, Vreemdelingenwet ('Vw'), terwijl de Hoge Raad een cassatieberoep kan verwerpen met toepassing van artikel 81 Wet op de rechtelijke organisatie ('RO').

2. De zaak betreft A.M., een Marokkaanse staatsburger, wiens aanvraag om een verblijfsvergunning en het daartegen ingestelde bezwaar zijn afgewezen. Als ook de rechtbank zijn beroep verwerpt, komt de zaak voor de Afdeling. Daar verzoekt A.M. de Afdeling prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie, omdat de rechtbank dat volgens hem ten onrechte heeft nagelaten. De Afdeling is van oordeel dat het antwoord op de gestelde vraag over de uitlegging van het Unierecht duidelijk voortvloeit uit de rechtspraak van het Hof en ziet zich daarom niet genoodzaakt de zaak naar het Hof van Justitie te verwijzen. Zij is dan ook voornemens de zaak met toepassing van artikel 91, tweede lid, Vw verkort af te doen. Tegen deze achtergrond vraagt de Afdeling het Hof van Justitie of het Unierecht zich verzet tegen haar praktijk van verkorte motivering. De Afdeling geeft het Hof van Justitie daarbij mee dat het veelvuldig gebruik maakt van de verkorte motivering en dat een uitgebreidere

motivering relatief veel tijd kan vragen.[1] Dat sluit aan bij de overwegingen die ten grondslag lagen aan de invoering van het hoger beroep in vreemdelingenzaken, waarbij de verkorte motivering mede werd ingegeven door de wens om de werklast van de Afdeling te beperken en de duur van de procedure binnen ‘aanvaardbare proporties’ te houden.[2]

3. Het huidige arrest *Remling* is een vervolg op eerdere uitspraken van het Hof van Justitie in *Consortio* en *KUBERA*, waarin het Hof, in navolging van het EHRM, een expliciete motiveringsplicht formuleerde. Toch lieten die arresten vragen onbeantwoord, onder meer ten aanzien van de omvang van de motiveringsplicht. Hoe uitgebreid moet de nationale rechter zijn in zijn motivering wanneer deze niet verwijst? Wat betekent de motiveringsplicht voor de verkorte motivering? Is het daarvoor van belang dat er een uitdrukkelijk verzoek wordt gedaan door een procespartij?

De verwijzingsplicht en de motiveringsplicht

4. Uit artikel 267 VWEU en de rechtspraak van het Hof van Justitie volgt dat nationale rechterlijke instanties waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, in beginsel verplicht zijn prejudiciële vragen te stellen wanneer twijfel bestaat over de uitlegging van het Unierecht. Op deze verwijzingsplicht heeft het Hof van Justitie in *Cilfit* drie uitzonderingen geformuleerd. Van verwijzing kan worden afgezien wanneer de opgeworpen vraag niet relevant is, wanneer de betrokken bepaling van het Unierecht reeds door het Hof van Justitie is uitgelegd (*acte éclairé*), of wanneer de juiste uitlegging van het Unierecht zo evident is dat redelijkerwijze geen ruimte voor twijfel kan bestaan (*acte clair*).[3] In *Consortio* verbond het Hof van Justitie daaraan een expliciete motiveringsplicht: wanneer een nationale rechter in laatste aanleg afziet van prejudiciële verwijzing, moet deze inzichtelijk maken op welke van de *Cilfit*-uitzonderingen hij zich beroept en waarom.[4]

Oordeel van het Hof van Justitie

5. Nieuw is nu dat deze motiveringsplicht volgens het Hof van Justitie niet alleen van toepassing is wanneer een procespartij zich op het Unierecht beroept of uitdrukkelijk om prejudiciële verwijzing verzoekt. Zij kan ook gelden wanneer geen van de partijen om een prejudiciële verwijzing heeft verzocht of zich op het Unierecht heeft beroepen. Dat is het geval wanneer de nationale rechter in laatste aanleg, hoewel hij rechtsprekt op grond van nationaal recht, bevoegd of verplicht is om een aan een dwingende regel van Unierecht ontleende rechtsgrond ambtshalve in het geding te brengen.[5] Het Hof oordeelt dan ook dat een nationale rechter weliswaar op grond van het nationale recht met een verkorte motivering kan volstaan, maar dat dit niet voldoet aan de vereisten van het Unierecht wanneer daaruit niet

blijkt waarom een van de drie *Cilfit*-uitzonderingen van toepassing is. De nationale rechter in laatste aanleg moet daarom specifiek en concreet uiteenzetten waarom hij geen prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie stelt.[6]

6. Dat de Nederlandse verkorte motivering in haar huidige vorm niet voldoet aan de vereisten van het Unierecht, is niet geheel verrassend. De verenigbaarheid van de verkorte motivering van artikel 91 lid 2 Vw met het Europese recht is al geruime tijd onderwerp van discussie.[7] Bovendien oordeelde het Hof van Justitie reeds in *KUBERA* dat de Sloveense rechtspraak om onder bepaalde omstandigheden zaken ongemotiveerd af te doen, onverenigbaar was met het Unierecht. Ook liet de president van het Hof van Justitie al tijdens de mondelinge behandeling van het huidige arrest doorschemeren dat een ‘verkorte motivering’ mogelijk een ongemotiveerde afdoening verhult.

Het Unierecht versus het EVRM

7. Verder is opvallend dat het Hof van Justitie de rechtspraak van het EHRM expliciet bespreekt en deze afzet tegen de Unierechtelijke motiveringsplicht. Onder het EVRM vloeit de motiveringsplicht voort uit het in artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces. Deze plicht wordt in beginsel geactiveerd wanneer een partij een voldoende onderbouwd en expliciet verzoek tot prejudiciële verwijzing doet.[8] Een met redenen omklede beslissing beschermt de betrokkene tegen willekeur en stelt hem in staat de beslissing te begrijpen. [9] Ontbreekt een voldoende onderbouwd en expliciet verzoek, dan kan de nationale rechter een verzoek om prejudiciële verwijzing ongemotiveerd afwijzen zonder daarmee het recht op een eerlijk proces te schenden. Het Hof van Justitie benadrukt dat onder het Unierecht een verzoek van partijen niet doorslaggevend is voor het bestaan van een motiveringsplicht.

8. Daarnaast accepteert het EHRM, anders dan het Hof van Justitie nu, onder omstandigheden impliciete redenen voor afwijzing. Dat blijkt onder meer uit *Baydar*, waarin het EHRM akkoord ging met de verkorte motivering van de Hoge Raad op grond van artikel 81 RO. De Nederlandse regering beriep zich tijdens de mondelinge behandeling dan ook op de strekking van dat arrest. Daarnaast dacht ook de Afdeling uit *Baydar* te kunnen afleiden dat haar bevoegdheid om verkort te motiveren in overeenstemming was met het Unierecht.[10] Hoewel het Hof van Justitie *Baydar* kort aanhaalt, maakt een dergelijke impliciete motivering geen onderdeel uit van het huidige arrest. Daarmee volgt het Hof niet de visie van advocaat-generaal Ćapeta, die in haar conclusie bij *Remling* betoogde dat het Unierecht, mede gelet op de rechtspraak van het EHRM, op zijn minst ruimte leek te laten voor een impliciete motivering.[11]

9. Het verschil lijkt dan ook samen te hangen met de verschillende doelen van de

motiveringsplicht. Het Hof van Justitie benadrukt dat de Unierechtelijke motiveringsplicht (anders dan onder het EVRM) niet primair strekt tot bescherming van het recht op een eerlijk proces, maar als voornaamste doel heeft om de uniforme uitlegging van het Unierecht te verzekeren. De prejudiciële verwijzingsprocedure vormt in dat kader een dialoog van rechter tot rechter. Dit verklaart ook waarom de motiveringsplicht onder het Unierecht niet afhankelijk is van het initiatief van partijen. Anders dan onder het EVRM kan de rechter in laatste aanleg, ook wanneer de procespartijen geen beroep doen op het Unierecht of niet om prejudiciële verwijzing verzoeken, gehouden zijn te motiveren waarom hij geen prejudiciële vraag stelt.[13]

10. Tegelijkertijd valt op dat het Hof van Justitie in dit verband nauwelijks expliciete aandacht besteedt aan artikel 47 van het Handvest. Dit is opvallend omdat de prejudiciële procedure eveneens vanuit het perspectief van effectieve rechtsbescherming kan worden benaderd. Het Hof van Justitie noemt zelf bij de motiveringsplicht niet enkel artikel 267 VWEU, maar ook steeds artikel 47 van het Handvest, waarin het recht op een eerlijk proces is vastgelegd. Het recht op een eerlijk proces vereist dat elke rechterlijke beslissing wordt gemotiveerd om de verweerder in staat te stellen de redenen van de beslissing jegens haar te begrijpen, zodat die partij kan overwegen gebruik te maken van eventueel beschikbare rechtsmiddelen en zodoende wordt beschermd tegen willekeur.[16]

11. Het Hof van Justitie formuleert overigens nog wel een belangrijke uitzondering op de motiveringsplicht. Eerder liet het Hof van Justitie in *KUBERA* al ruimte voor nationale rechters in laatste aanleg om van prejudiciële verwijzing af te zien op grond van redenen van niet-ontvankelijkheid die eigen zijn aan de nationale procedure, mits het gelijkwaardigheids- en doeltreffendheidsbeginsel daarbij in acht worden genomen.[17] Nu voegt het Hof van Justitie daar de situatie aan toe waarin de nationale rechter in laatste aanleg uitdrukkelijk de gronden van de lagere rechter overneemt, wanneer die rechter reeds heeft uiteengezet waarom geen prejudiciële verwijzing heeft plaatsgevonden.[18] Een dergelijke redenering lijkt overigens dan wel weer aan te sluiten bij de benadering van het EHRM.[19]

Afsluitend

12. Enkele dagen na de uitspraak van het Hof van Justitie kondigde de Afdeling via een persbericht aan dat zij haar uitspraken voortaan expliciet zal motiveren. Dit betekent volgens de Afdeling echter niet dat zij geen gebruik meer kan maken van de verkorte motivering. Ook de Hoge Raad heeft mede gelet op de sterke overeenkomsten tussen artikel 91 lid 2 Vw en artikel 81 RO zijn werkwijze moeten herzien. Zowel de Afdeling als de Hoge Raad maakte tot de uitspraak in *Remling* veelvuldig gebruik van de verkorte motivering. Minder gebruik van die motivering kan mogelijk leiden tot langere doorlooptijden van zaken.[20] Tegelijk dringt

zich de vraag op of er met het opnemen van de redenen in het vonnis inderdaad zoveel extra werklast mee is gemoeid nu deze reeds zijn onderzocht en intern circuleren. De Afdeling voert naar eigen zeggen altijd een volledig inhoudelijke beoordeling van het hoger beroep uit, ook al blijkt dit niet uit de verkorte motivering van de uitspraak.[21] Tegelijk blijft ook na *Remling* ruimte voor het EHRM om de motiveringsplicht vanuit het recht op een eerlijk proces te benaderen. De motiveringsplicht laat zich dan ook niet uitsluitend vanuit het Unierecht bezien. Duidelijk is dat de motiveringsplicht dwingt tot herbeoordeling van de verkorte motivering, maar dat de precieze gevolgen van het arrest zich in de rechtspraktijk nog zullen moeten uitkristalliseren.[22]

Mr. P.C. (Peter) Ngimbi

[1] HvJ EU 24 maart 2026, C-767/23, ECLI:EU:C:2026:243 (*Remling*), punt 12.

[2] *Kamerstukken II* 1998/99, 26 732, nr. 3, p. 11 (MvT).

[3] HvJ EU 6 oktober 2021, C-561/19, ECLI:EU:C:2021:799 (*Consortio*), punt 33.

[4] *Remling*, punt 23; HvJ EU 6 oktober 2021, C-561/19, ECLI:EU:C:2021:799 (*Consortio*), punt 51.

[5] *Remling*, punt 30 en 31.

[6] *Remling*, punt 24.

[7] Zie bijvoorbeeld E. Scheers, 'Afdeling: speel open kaart en motiveer!', *A&MR* 2018 nr. 4, p. 172-179; A. Terlouw, 'Het 91(2)-beleid van de ABRvS blijft problematisch', *A&MR* 2020, 3, p. 96-101 en V. Bex-Reimert, B. Marseille, M. Wever, 'Naar meer transparantie in het hoger beroep in vreemdelingenzaken', *Ars Aequi* mei 2022, p. 353-362.

[8] EHRM 16 december 2025, nr. 34701/21, ECLI:CE:ECHR:2025:1216JUD003470121 (*Gondert t. Duitsland*).

[9] *Remling*, punt 28 en EHRM 16 december 2025, nr. 34701/21, ECLI:CE:ECHR:2025:1216JUD003470121 (*Gondert t. Duitsland*), par. 36.

[10] *Remling*, punt 14.

[11] Conclusie AG Ćapeta 26 juni 2025, C-767/23, ECLI:EU:C:2025:486 (*Remling*), punt 69.

[12] *Remling*, punt 29-31.

[13] HvJ EG 6 oktober 1982, C-283/81, ECLI:EU:C:1982:335 (*Cilfit*), punt 9; HvJ EU 6 oktober 2021, C-561/19, ECLI:EU:C:2021:799 (*Consortio*), punt 53-54.

[14] HvJ EU 6 september 2012, C-619/10, ECLI:EU:C:2012:531 (*Trade Agency*), punt 53; HvJ EU 23 oktober 2014, C-302/13, ECLI:EU:C:2014:2319 (*flyLAL-Lithuanian Airlines*), punt 51.

[15] Conclusie AG Ćapeta 26 juni 2025, C-767/23, ECLI:EU:C:2025:486 (*Remling*).

EU Law Live 26/3/2026.

[17] *Remling*, punt 25.

[18] *Remling*, punt 33.

[19] Zie EHRM 11 april 2019, nr. 50053/16, ECLI:CE:ECHR:2019:0411JUD005005316 (*Harisch t. Duitsland*), par. 35 en 41.

[20] Zie onder meer M.D.C. Gomes Vale Viga MSc, 'Mag de Hoge Raad nog verkort motiveren in zaken van Unierecht?', *WFR* 2026/173, p. 6-14.

[21] *Remling*, punt 11 en ABRvS 3 april 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1060, r.o.31-33.2.

[22] Zie voor een uitgebreidere reflectie op de gevolgen onder meer: J. Krommendijk, 'Paal en perk aan verkorte motiveringen in *Remling*, of toch niet?', *SEW* 2026/12 en E. Scheers, 'HvJ EU: Afdeling speel open kaart en motiveer!', *A&MR* 2026 nr. 7, p. 336-340.